

Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori:
2057 S. Lawndale Ave.
Office of Publication:
2057 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXV.

Cena lista
je \$6.00

Chicago, Ill., torek, 19. januarja (January 19), 1932.

Subscription \$6.00
Yearly

STEV.—NUMBER 15

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Generali zdihujejo po izgubljenem premoženju

Zaseženo premoženje mandžurskih glavarjev v rokah Japoncev. Pretkanost niponskih imperialistov

Sanghaj, Kitajska. — (FP) — Kolosalna premoženja so morali pustiti za sabo mandžurski generali in glavarji, ki so pobegnili pred naglim prodiranjem čestajaponskih imperialistov. Samo maršal Čang Hsueh-liang, kateremu se je klanjala in garala zanj vsa Mandžurija, je moral zapustiti 80 milijonov dolarjev srebrnega denarja in krog \$32.000.000 v zlatih palicah, kot poročajo iz Mukdena, kjer se nahajajo njegove palače. V njih je moral pustiti tudi dragocene umetnosti, katere cenijo na milijone dolarjev.

Velikanska premoženja so izgubili tudi drugi generali in vojni lordi. General Tang Yu-lin, general province Jehol, katerega specialiteta je bila trgovina s opijem, je druga oseba, ki najbolj zdihuje po izgubljenem bogastvu. Poleg treh trukov opija, katere so zasegli Japonci, in deset milijonov dolarjev v gotovini je izgubil v svojih palačah tudi dragocenosti, vredne težke milijone.

Poleg teh dveh je še sedem generalov in vojnih lordov s Kitajske in Mandžurije, ki so izgubili velika premoženja. Le eden od teh, general Yu Chen in bivši vojni lord kitajske province Honan, je bil toliko dalek, da je oddal svoje posestvo s premičninami v najem nekemu inozemcu.

Vse to ogromno zaseženo premoženje pokazuje obseg sadiščnega ropanja mandžurskega nado po generalih in vojnih lordih. Maršal Hsueh-liang svojega denarja tudi bankam ni zaupal, ampak ga je gromadil v svojih zakladnicah. Banke so pa preplavljale deželo s ničvrednim papirnim denarjem, katerega so bili kmetje prisiljeni jemati za svoje pridelke.

Razvidno je tudi, da so se japonski imperialisti že dolgo časa pripravljali na okupacijo. Čakali so le na ugoden trenutek in planili nad Mandžurijo. Del teh priprav je bil, da so bili poslani svoje zaupne ljudi v Mandžurijo, kjer so dobili službe kot služabniki pri generalih in v dvorih vojnih lordov. Tekom okupacije so te "predstraže" pomagale japonskim četam pri zaseganju premoženja in bogastev svojih bivših delodajalcev. Tudi hajduki v srednjem veku niso bili bolj premeteni.

Po okupaciji Mukdena so se na zidovih pojavili veliki lepaki, ki pokazujejo maršala Hsueh-lianga, ki kleči pred Japonci in jih milo prosi, naj mu vrnejo zaseženo bogastvo. Preko ograje se spenjajo mandžurski kmetje, ki se reže bivšemu lordu v obraz in pravijo: "Dolgo si nas ropal — sedaj pa sam poskusi to medicino!" Iz katerih virov prihajajo ti lepaki — japonskih ali kitajskih — ni še znano.

Odkrijte dragocene grobnice v Mehiki

Mexico City. — V bližini Monte Albana je bila odkrita grobnica, v kateri so bila najdena trupla desetih mekstekanskih vojščakov, pokritih z zlatom in dragocenimi kamni. Najdenih je bilo večje število kron iz čistega zlata. Bogastvo je skoro tako ogromno kot ono, ki je bilo odkrito v grobnici kralja Tutankamena v Egiptu.

Povodnji v državi Mississippi

Glondora, Miss., 18. jan. — Vслед deževnih nalivov zadnjih dni so reke Tallahatchie, Coldwater, Yalobusha in Yazoo prestopile bregove in priplovile šest okrajev. Več kot tristo tisoč akrov zemlje je pod vodo in več sto družin je moralo pobegniti v hribe. Materialna škoda je ogromna.

Sodišče potrdilo obsodbo komunista

Odsedeti bo moral dve leti zapora radi prevarnega govora

Philadelphia, Pa. — Tukaj nje vrhovno sodišče je potrdilo odlok nižjega sodišča, ki je obsodilo Israel Lazarja na dve leti zapora. Lazar je za časa predsedniške kampanje na shodu v prilogi komunističnemu kandidatu Fosterju izjavil: "Ta vlada je umorila Saoca in Vanzettija; ta vlada razbija stavke, zato učimo zaše mlade delavce, da bodo v vojni streljali na ljudi, ki nam ukazujejo, da moramo ubijati druge delavce." Na temelju te izjave je prosekucija sestavila obtožnico, češ, da je Lazar s tem kršil državni protipuntarski zakon.

Priziv proti obsodbi je bil v rokah treh konservativnih odvetnikov, ki so se protovoljno javili, da bodo pomagali Lazarju. Trdili so, da Lazar ni agitiral za revolucijo po manjšini, temveč po večini, toda člani vrhovnega sodišča so bili drugačnega mnenja. Izjavili so, da je Lazar podžigal na revolucijo, ki naj bi jo vodila komunistična stranka, ki predstavlja manjšino.

Uradniki Unije za ameriške civilne svobodščine pravijo, da ne bodo vložili priziva pri državnem vrhovnem sodišču, ker je že enkrat prej vzdržalo zakon proti puntom. To sodišče je poznano kot reakcionarno in bi priziv nedvomno zavrglo. Zvezno vrhovno sodišče bi morda ovrlo obsodbo, toda ta proccura je zvezana s visokimi stroški. Namesto tega bodo Unija za ameriške civilne svobodščine in druge delavske organizacije apelirale na državni pomilostitveni odbor, naj Lazarja izpusti iz zapora.

Čilejski delavci groze z generalno stavko

Santiago, Čile. — Voditelji delavskih organizacij so zagrozili z dvadnevno generalno stavko v ultimatu, ki so ga poslali predsedniku republike Juan E. Monteru. V ultimatu zahtevajo razpust kongresa in Nacionalni Nitate Co., amnestijo za mornarje, ki so se vedno zaprti, ker so sodelovali v revoluciji v zadnjem septembru, ter sprejetje ukrepov za kolonizacijo neobdelane zemlje, katero naj vlada razdeli med brezposelne.

Štirje padli v bitki med krvnimi sovražniki

London, Ky. — Med družinama Crook in Johnson vlada že dolgo časa krvno sovraštvo, ker je neki član Johnsonove družine storil krivico Crookovi hčeri. Zadnje sbooto so se fevdisti setali pred cerkvijo v New Salemu, 15 milj vzhodno od Londona in začeli streljati drug na drugega. V bitki so padli Henry Johnson, njegov brat Earl, Homer Crook in Forrest Crook, Willie Johnson pa je bil težko ranjen.

Gorman napoveduje stavko tekstilnih delavcev

New Bedford, Mass. — "Prihodnja velika tekstilna stavka bo v Greenville, N. C.," je izjavil Francis J. Gorman, podpredsednik United Textile Workers unije. Dejal je, da bodo priganjaške metode, medzne redukcije in šikaniranje prisilile tekstilce na revolto.

Velike komunistične demonstracije na Rumunskem

Bukarešta, 18. jan. — V soboto so bile komunistične demonstracije v štirih rumunskih mestih proti kraljevski rodbini. Na stotine demonstrantov je bilo aretiranih. V Jazu so žandarji napadli množico, ki je nosila napis: "Dinastija piše narodu kri s svojimi ljubavnimi škandalii, ki stanejo milijone denarja."

JAPONSKE OPERACIJE PROTI BANDITOM

Petsto kitajskih razbojnikov ubitih v japonskem navalu. — Toklo od k i a n j a sovjetski predlog

Mukden, Mandžurija, 18. jan. — Japonske čete so v navalu na mesto Yental ubile krog petsto kitajskih banditov, se glasi uradni japonski komuniké. Yental, ki je 25 milj južno od Mukdena, je bilo zbirališče banditov. Japonci niso imeli izgub.

London, 18. jan. — Poročilo tukajšnjim listom iz Harbina se glasi, da Japonci bombardirajo mesto Yushu, ki je v rokah Kitajcev. Vojaške avtoritete so obvestile mestno upravo o vkrakanju japonskih čet v mesto, ako se uprava ne ukloni japonskim zahtevam.

Tokio, 18. jan. — Zunanji minister Kenkiči Yošizawa je na seji kabineta pojasnil predlog sovjetske vlade glede sklenitve nenapadnega pakta. — Večina članov je bila mnenja, da se je sovjetska vlada prenačila, ko je objavila predlog. Militaristični krogi so nasprotovali predlogu, ki ga je objavil sovjetski komisar za zunanje zadeve Maksim Litvinov, češ, da daje velike ugodnosti in pravice Rusiji ne samo v Mandžuriji, temveč tudi na Kitajskem.

Študenti se oklepajo socializma

V organizirani religiji ne vidijo krščanstva

Buffalo, N. Y. — (FP) — Da socializem dobiva vedno več krutov med ameriškiimi in kanadskimi študenti, je bilo razvidno iz izjav urednikov študentskih publikacij verske organizacije Student Volunteer Movement, ki so te dni zborovali tukaj. Splošno mnenje vseh zastopnikov, ki so prišli iz vsa dežele in Kanade, je bilo, da so študenti odtrajajo verskega formalizma in iščejo praktične aplikacije Kristusovih nauk v socializmu.

"Osebnostem mnenja, da predstavlja socializem najboljše forme kristjanstva", je izjavila Margaret Scott, urednica študentske publikacije v Smith kolegiju. "V socializmu najdemo resnično aplikacijo kristjanskih principov in le bolj redko v cerkvi."

"Po mojem mnenju ni cerkev dovolj krščanska. Kaj pa koristi, imeti krščanske ideje, ako se jih ne more praktično uvesti? Cerkev nudi izredno malo prilike jih izvajati, nudi pa jo socializem". Značilno je, da tega tebelnega duha ni nihče pobijal, ampak se je več govornikov odprto strinjalo s temi idejami. Kriza je izprdkopala tla med mislečimi ne samo veri v kapitalizem, ampak je v večji meri pričela razjedati tudi "skalno", na kateri stoni organizirana cerkev — dekla obstoječega reda.

Pobijanje revolucionarnega gibanja v Boliviji

La Paz, Bolivija. — Parlament je sprejel predlogo za socialno zaščito, čije detajli niso bili objavljeni. Predloga daje moč vladi, da lahko pobija revolucionarno propagando z vsemi sredstvi, ki jih ima na razpolago. Predloga je zašilni ukrep proti naraščajočemu revolucionarnemu gibanju, ki ga vodijo komunisti.

Sovjeti podaljšali Trockijevo izgnanstvo

Berlin, 18. jan. — Brzobjavno poročilo iz Kannasa, Litvinska, se glasi, da je politični biro komunistične stranke v Moskvi zahteval, da se izgon Trockija podaljša za dve leti.

Borba Indijcev za neodvisnost

Odkar je vlada izdala drastične naredbe proti nacionalizmu, se je opozicija postirala, prvi Ghose

New York. — (FP) — "Vse struje v Indiji podpirajo nove kampanje civilne nepokorščine katero je pričel Gandi", je izjavil Sallendra Nath Ghose, predsednik indijskega nacionalističnega kongresa v Ameriki. "Cel najbolj konservativne grupe se pridružile gibanju, odkar je britska vlada začela izvajati drastične naredbe".

Ghose je dejal, da je angleška trgovina v Kalkuti in Bombaju kompletno paralizirana in dr znašajo dnevene izgube od 25 do 30 milijonov dolarjev. Ko je bil vprašan, da li bodo antinacionalistični ukrepi prisilili Indijce na nasilno rezistenco, je odvrnil, da se bo to najbrž zgodilo. Britski vlada je prepovedala vsa zbornanja in razpustila vse nacionalistične organizacije. Vojaki i majo pravico voditi hišne preiskave brez dovoljenja, kar z drugimi besedami pomeni, da lahko delajo kar hočejo in da niso nobenemu odgovorni za svoja dejanja. "Ako vidite, da angleški vojaki napadajo ženske in otroke, se je težko vzdržati proti napadov", je dejal Ghose.

"Do sedaj so gibanje za neodvisnost financirali uredni aloji in vsled tega so nekateri krog dobili vtis, da je to gibanje tega sloja. Toda kadarkoli je bila podvzeta direktna akcija, je dobil največje podporo med člani nacionalističnega kongresa, ki ar tudi izvajali velik vpliv pri določevanju smernic kongresa."

V New Yorku se je ustanovila organizacija "Ameriški prijatelji indijske neodvisnosti", ki bo podpirala gibanje, da se Indija reši britske nadvlade. V odboru je več poznanih liberalcev, med temi Roger Baldwin, Oswald Garrison Villard, Robert Moras Lovett, John Haynes Holmes in Norman Thomas.

Kitajska poziva na bojkot proti Japonci

Nanking, Kitajska, 18. jan. — Kitajska vlada je pozvala Svet Lige narodov, ki se sestane 25. januarja v Ženevi, naj odredi mednarodni bojkot japonskega blaga.

V naznanilu, katerega je objavil kitajski zunanji urad, je rečeno, da bo Nanking zahteval od Lige narodov, naj izvaja 18. točko pogodbe, katero so podpisale članice Lige in katero predvideva ekonomski in finančni bojkot proti državi, ki rabi oboroženo silo napram drugi državi, ki je tudi članica Lige narodov. Kitajska trdi, da je Japonci kršila pogodbo, ker je okupirala Mandžurijo in zato mora Liga razglasiti mednarodni bojkot proti Japonci.

Fotografirala Molly Jackson, ki je pevske ženskotnih rudarjev v Kentuckyju in zbira prispevke za lačno dečo teh rudarjev, je še staromodna. Trdovratno se drži svoje kentuckijske pipe.

SENATNI KOMITEJ BO DOBIL TAJNE PODATKE

Državni department se ukloni zahtevi senatnega komiteja, ki hoče imeti korespondenco o oljnih koncesijah Mellonovi kompaniji

Washington, D. C. — Državni tajnik Stimson je 16. t. m. obvestil senatni finančni komitej, da bo lahko pregledal vse dokumente državnega departmenta v zvezi s ameriškim posojilom Kolumbiji in oljnimi koncesijami, ki jih je dobila Mellonova Gulf Oil Co., pod pogojem, da korespondence ne objavi v javnosti.

Stimson je podal to izjavo po razburjivih seji senatnega finančnega komiteja, kjer je načelnik državnega departmenta namignil, da je nekdo iskal dokumente v njegovih privatnih arhivih. To je izvalo oster protest s strani senatorja Johnsona, načelnika komiteja, ki preiskuje zadevo zunanjih posojil. Johnson je zanikal, da bi on stikal po privatnih arhivih.

Stimsonova izjava pomeni modifikacijo stališča državnega departmenta, ki je dan prej izjavil, da ne bo izročil uradne korespondence senatnemu komiteju.

Preiskava je do sedaj odkrila, da je državni department posredoval, da je prejela republika Kolumbija posojilo \$4.000.000 v New Yorku, Gulf Oil Co. pa koncesije za iskoriščanje oljnih vrelcev v Kolumbiji.

Zakladniški tajnik Mellon zanika sveto med posojilom in koncesijami. Isto je zagovarjal državni podtajnik White na zaslišanju pred senatnim komitejem, ki je takrat tudi izjavil, da državni department ne bo izročil korespondence komiteju v pregled.

Krvavi izgredi v Indiji

Eden ubit in dva ranjena v sponadu s policijo v Bengalu. Aretacije nacionalistov se nadaljujejo

Bombaj, Indija. — Ena oseba je bila ubita in dve ranjeni, ko je policija navallala na izrednike v Bengalu, ki so jo napadli s kamenjem. Vlada hoče na vsak način uničiti nacionalistično kampanjo civilne nepokorščine, kar izvaja krvave praške.

Dr. N. S. Hardikar, voditelj kampanje za bojkotiranje angleškega blaga, je bil zadnje soboto aretiran. Policija je aretirala tudi milijonarja Jammala Bajaja, blagajnika vseindijskega nacionalističnega kongresa in člana Gandijevega kabineta. Na tisoče drugih nacionalistov po vsaj Indiji, med temi večje število dijakov v Kalkuti, je bilo aretiranih.

Rudar izpuščen iz zapora

Seattle, Wash. — Potem ko so ga imigracijske avtoritete držale deset mesecev v zaporu, ker se je udeležil demonstracije brezposelnih, je bil Ralph Burrows, brezposelni rudar, izpuščen iz ječe. Avtoritete so priznale, da nimajo dokazov, na katerih temelju bi sestavili obtožbo. Burrows je bil rojen v Angliji in biva v Ameriki že 40 let. Naturaliziran je bil v Kansasu, toda ko je bil aretirani, ni imel pri sebi dokumentarnih listin, oblasti pa mu niso pustile, da bi šel v Kansas in jih dobil.

Zarota proti portugalskemu diktatorju

Lizbona, 18. jan. — Policija je odkrila morilno zaroto proti diktatorju Oscaru Carmonu in njegovemu finančnemu ministru Oliveiru. Dvesto oseb je bilo aretiranih, med temi voditelj zarotnikov, bivši katoliški duhovnik Fuaroc.

Hitlerjeva kampanja v Nemčiji

Fašisti zahtevajo ostavko Brueningove vlade

Berlin, 18. jan. — Hermann Goering, član parlamenta, je v imenu Adolf Hitlerja, voditelja nemških fašistov, podal dolgo izjavo, v kateri je rečeno, da fašisti ne bodo podpirali predloga glede podaljšanja termina predsedniku Hindenburgu, ako Brueningova vlada ne poda resignacije. Ako Bruening zahtevno odkloni, tedaj bodo fašisti postavili svojega predsedniškega kandidata.

Goering je zadnje soboto konferiral s kancelarjem Brueningom, toda detajli razgovora niso bili objavljeni. V istem času se je Hitler zagovarjal pred berlinskimi sodiščem. Bivši njegov pristav Walter Stennes je namreč vložil proti Hitlerju tožbo radi obrekovanja. Sodišče je Hitlerja oprostito, toda urednik fašistovskega lista, ki je pisal, da je Stennes policijski špiun, je bil obsojen na plačitev globe \$75. To priliko so fašisti porabili za velike demonstracije pred sodnim poslopjem, kjer se je vršila obravnava.

Močne skupine v fašistični stranki urigirajo Hitlerja, naj postane predsedniški kandidat vzhle dejstvu, da je Avstrijec. Pravijo, da ustava nemške republike dovoljuje, da postane legalen predsedniški kandidat, in da s te strani ni nikakih zaprek.

Ustanovitev jeklarskega trga v Italiji

Mussolini odobril konsolidacijo jeklarskih kompanij. Državna kontrola nad produkcijo

Rim, 18. jan. — Diktator Mussolini je izdal novo ministrsko naredbo, ki določa konsolidacijo jeklarskih družb, katerih kapitalizacija znaša \$115.000.000, v začetni trust. To pomeni nadaljnji korak v izvajanju Mussolinijevga načrta v zvezi s državno kontrolo nad industrijami.

Radl sedanje ekonomske krize je uporaba jekla v Italiji padla za 40% in valed ostre kompetitije so padle tudi cene jeklarskih produktov. Vsa industrija se nahaja v kaosu in zahteva revizijo in reorganizacijo konstruktivnih metod.

Mussolini je odredil konsolidacijo jeklarskih kompanij na priporočilo narodne konfederacije za industrije. Zrušitev bo rezultirala v državni kontroli produkcije in stabilizaciji cen. Vsako jeklarsko podjetje bo moralo urediti produkcijo kot jo bodo določili direktorji trusta.

Oblasti prepredile rudarsko demonstracijo

Harlan, Ky., 18. jan. — Nameravana demonstracija National Miners unije v Harlanu, ki je bila naznanjena za nedeljo, se ni vršila. Šerif John J. Blair je zagrozil, da bo s silo razgnal rudarje, ako bodo skušali organizirati demonstracijo. Njegovi deputiji so zastražili vse ceste in pota, ki vodijo v Harlan, in ustavile in preiskale vsako osebo. Unija ima svoj glavni stan v Pinevillu in uradniki so vložili oster protest proti postopanju okrajnega šerifa.

Spot dve čikaški banki zapri vrata

Chicago. — Državni nadzornik je v soboto zapri dve banki na severozapadni strani mesta. Prva je Kimbell Trust & Savings Bank, 3600 Fullerton ave., druga pa West-City Trust & Savings Bank, 2424 N. Cicero ave. Prva je imela v juniju čez štiri milijone dolarjev vlog, zdaj je pa imela \$1.400.000; drugi so vloge padle v zadnjih šestih mesecih od \$1.400.000 na \$350.000.

PRIVATNI NAČRT STABILIZACIJE SKRANIRAL

Vse garancije o stalni zaposlenosti splavale po vodi

Cincinnati, O. — Še pred par meseci so v raznih publikacijah poročali in hvallili tako zvali stabilizacijski sistem Proctor and Gamble družbe, ki je garantirala delavcem stalno zaposlenost vse leto in minimalno plačo. Sedaj pa je kriza dosegla tudi to družbo in ves načrt je šel po vodi.

Odslovljenih je bilo še večje število delavcev in ukinjena garancija, ki je obljubovala delavcem delo ali podporo v slučaju začasne brezposelnosti. In ker je družba nathem odpravila ta sistem, sedaj odslovljeni delavci ne dobe dela nikjer v Cincinnati, ako povedo, da so bili uslužbeni pri nji. To so izkušnje več sto delavcev.

Se pred kratkim povelekavana družba, ki ima svoje mesto Ivo-rydale, kjer se nahajajo delavska stanovanja in tovarne za milo znamk Ivory, P. & G. in Chip-so, tudi ni tako liberalna nappam delavcem kot so je prikazovali razni reformisti. Za slaba štiri in petdesetna stanovanja, ki kriče po popravilih, računa \$24 na mesec, kar je v tem mestu s nisko stanarino veliko.

Ako bi družba ne bila snižala delovnika zasno s zaslužkom, bi bila prisiljena odpustiti še večje število delavcev. Odkar je uvedla svoj "stabilizacijski načrt" pred nekaj leti, je bila delšana brezplačne reklame vredne milijone dolarjev. Njeni konkurenti so se zaradi tega podvzeli, da so bili nvsokljivi, sedaj se pa maščujejo nad odslovljenimi delavci, ako so ti toliko neprevidezni, da pri iskanju dela ne zamoleže pravo ime zadnjega delodajalca. Ta zrušitev trdnjave privatnih "stabilizacij" je le ponoven dokaz, da se je posameznemu podjetju nemogoče uprati krizi, ker prej ali slej se vse garancije delavcem raslinijo v nič. Insistiranje na privatno stabilizacijo biznisa je največja utopiija.

Pinchot obsoja Giffordov program

Harrisburg, Pa. — Govenor Pinchot je dejal, da je Gifford-Hooverjev program glede zbiranja skladov za podpiranje brezposelnih potom raznih kampanj slokoben, ker ne doseže bogatimov, nalaga pa težko breme na zaposlene delavce, ki morajo prispevati del svojih plač v take sklade. Edino federalna pomoč, ki bi dobila sredstva potom obdavežnja visokih dohodkov, bi bila pravična. Obdolžil je administracijo, da je skovala to skemo, da obvaruje bogatine pred višjimi davki. Povedal je tudi, da je Mellon, tajnik zveznega zakladniškega departmenta, eigar letni dohodki znašajo več kot deset milijonov dolarjev, odbil njegov (Pinchotov) apel, naj daruje milijon dolarjev za podpiranje brezposelnih v pittsburskem distriktu, kjer ima Mellonova famillija svoje velike industrije.

Italija bo imela 61 milijonov deficita

Rim, 18. jan. — Državni proccura, katerega je odobril ministrski svet, izkazuje \$81.288.000 deficita za 1931-32. Državni dohodki so preračunani na \$942.000.000 in izdatki na \$1.023.000.000. Od te vsote bo šlo \$150.000.000 za armado, \$78.000.000 za mornarico in \$38.000.000 za letalstvo.

Špansko mesto bo obdavišlo cerkve

Ferrol, Španija, 18. jan. — Mestni svet je sklenil obdaviško cerkve, ki dovoljujejo zvonjenje, poleg tega pa je tudi omejil ure zvonjenja, da ne bo motilo ljudi v spanju.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Načelnik: dr. Eduard Dolinec (vredn. Chicago) in Kana- do \$2.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cincin \$2.50 na leto, \$3.75 za pol leta; za in- ternetno \$4.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year, Chicago and Cincin \$2.50 per year, foreign countries \$3.00 per year.

Cene oznake po dopolnili - Rokopisi se ne vračajo.

Advertising rates on agreement - Manuscripts will not be returned.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2527-29 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v objavi, na primer (Dec. 31, 1931) poleg vsakega besedila na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovilo jo praviloma, da se vam list ne ustavi.

Kitajski "banditje"

Japonske vojske čete so že zasedle vsa juž- no Mandžurijo in zdaj pridirajo ob meji prave Kitajske. Liga narodov je utihnila. Vlade, ki vodijo Ligo, imajo svoje sitnosti in krize - imajo dosti drugega dela, na primer za med- narodno razorožitveno konferenco. Amerika še pošlje kakšno noto Japonski in jo opozarja na Kelloggov pakt in devetdržavno pogodbo.

Japonska vlada polaga ameriške note na kupček in se uljudno jezi, ker ameriška vlada neče razumeti njene moderne človečanske poli- tike. Japonska ima vendar opraviti s kitaj- skimi banditi, ki ogrožajo civilizacijo v Man- džuriji! Kadar bodo banditje iztrebljeni, bo mir v Mandžuriji. Da pa bo mir trajen in kaj vreden, bodo morale japonske čete še dolgo časa ostati tamkaj. . . . Kajti banditje se lahko vrnejo. H koncu želi japonska vlada ameriški vladi srečno novo leto in bi rada vedela, kako se imajo ameriški pomorščaki v Nikaragvi in na Haitiju, kjer je tudi dosti banditov. - Visoko spoštovana ameriška vlada naj bo vendar tako krščansko prijazna in naj razume to sitno zadevo z banditi, saj ima izkušnje . . .

Res so to sitne zadeve, namreč z banditi. Mandžurija je po vseh "historičnih pravicah," ki jih visoka diplomacija tako rada naglasi, kitajska dežela. Tamkajšnji domačini so Ki- tajci. Toda japonska vlada smatra vse Ki- tajce v Mandžuriji, ki ne soglašajo z njeno okupacijo, za "bandite". Kitajski vojski v Mandžuriji so "banditje". Sploh vsak Kitajec je "bandit", če se brani. Po mednarodnem za- konu je vsaka obojezna ekspedicija proti banditom samoumevna in zakonita in vsaka formalna napoved vojne ali kakšno diplomatsko prenehanje je nepotrebno. Silajna japon- ska diplomacija!

Kitajci so veliki siromaki. Po številu jih je okrog šestkrat več kot Japoncev, toda orožja nimajo in denarja še manj, zato so "banditje". Imajo najstarejšo civilizacijo na svetu, a jim nič ne pomaga. Braniti se ne morejo, zato ne smejo poskušati z obrambo, ker potem so "banditje". Kitajska je v Ligi narodov, ki baje čuva svoje člane pred napadi in skrbi za nekaj mir. Vsa tako pripovedujejo otrokom v evropskih šolah - in otroci verjamejo. Kitajci so tudi verjeli, dokler niso prišli japonski militaristični banditje v Mandžurijo.

Ali ni imenitno, če banditje imenujejo svoje oropance bandite? Ali ni imenitno, da Liga nar- odov, ki skrbi za mir po vsem svetu, zanika vojno stanje v Mandžuriji?

Rudarji in nakladalci premoga v onajstih državah Unije, v katerih so premogovniki, pre- jemajo to zimo povprečno po \$67 na mesec. Z rudarji v Kansasu je še slabše, kajti zadnja tri leta delajo povprečno le po dva dni v tednu. Naravni plin, olje in metode za povečanje go- nilne sile iz manjše količine premoga so spr- vjle premogovni trg prav blizu ničle. Vrhtega je prišla še depresija.

Rudarji v Ameriki so danes veliki reveži. Kongres v Washingtonu, ki bi edini lahko po- magal, se pa ne gane. Kongres sedi in strmi enakomerno predse kakor lipov bog. Fine raz- mere!

Od tu in tam pride vprašanje, kam bi se de- nar vložil, da bi bil v resnici varen. Mnogi so vzeli svoj denar iz banke, ker se beje zanj, zdaj pa ne vedo kam z njim.

Ako je kdo še tako na dobrem, da ima kaj denarja za shranitev, naj ga vloži v poštne hranilnice. To je danes še edin zavod v deželi, ki je res varen. Obresti so nizke, samo dva od- stotka, a ni treba se bati, da izgubiš glavnico. Vlogo lahko dvigne vsakdo kadar hoče in lahko jo prenese iz enega mesta v drugo brez stroš- kov. Toda poštne hranilnice vzame največ \$2500; to je največ, kar moreš vložiti. V kon- gresu je načrt, da se ta omejitev zviša na \$5000. Morda to sprejmejo v tem zasedanju.

Poštne hranilnice ne bo propadla, dokler ne propadejo Združene države. Kolikor časa bodo ljudje v Ameriki, toliko časa bo vlada, kakršna- koli, ki bo jamčila za poštne vloge. In kadar pride delavska vlada, bo tudi ta jamčila in iz- plačala.

Edino misleči delavec vodijo pohod k socialni svobodi.

Glasovi iz naselbin

Naj se vidi kdo je kdo!

Cleveland, Ohio. - F. Barbič piše v Prosveti v dne 5. jan. v št. 3 pod naslovom "Kdo je kdo." Da se razumemo, da vidimo "kdo je kdo" in da bo slehernemu čit- telju Prosvete znano, kdo se s kom zanima, samo tole: Pri nas v Clevelandu obstoji že več let odbor za tujezemke delavce proti registriranju in odtiskanju protov ter fotografiranju, itd. Ta odbor se je razpustil, ker pa je spet prišlo na površje to vpra- šanje pred senat, da uveljavljajo zakon za tujezemke delavce za registracijo, odtiskanje protov itd., se je sestel nov odbor za jugoslovansko oddeljenje in so tudi mene poklicali na sestanek, katerega sem se drage volje udele- žil. Na tem sestanku se je iz- volil začasni odbor, da seznanji slovenska, hrvatska in arbaka podporni društva, kaj namerava senat Združenih držav z zakono- nom proti nam, ki smo tukaj na- seljeni in da se povabi vsa ome- njena društva, da pošljejo svoje delegate na konferenco jugoslo- vanskega oddeljenja, da raz- pravljamo, kako in na kakšen način se moramo braniti in bo- jevati proti takemu zakonu.

Ker sem jaz bil izvoljen za tajnika slovenskega oddelka, sem takoj pisal na slovenska društva, da pošljejo svoje dele- gate. Kar se tiče te delegacije, je bilo malo število zastopanih od strani SNPJ, le par društev se je odzvalo in par delegatov od JSKJ. Bilo je zastopanih 16 organizacij, kar je bilo precej za prvi sestanek. Mr. Barbič pa na- ziva to organizacijo z vsem ne- kaj drugim kot pa je. On hoče vse ignorirati, kar je radikalne- ga in bojevitve duha; on napa- da Mednarodno delavsko obra- no ter druge delavske organizaci- je, katere se v resnici bojujejo za pravico delavskega razreda. Zaradi mojega imena se ne bi branil, ker ne gre za mojo osebo, le toliko, da sem tajnik te orga- nizacije, a sem uvidel, da je ta organizacija vredna in poštna, ki se bojuje za vse delavce sveta - se ne ozira katerikoli orga- nizaciji pripada - mi smo tuje- zemci in zakon je naperjen proti nam. Ali Barbič misli, da so si to samo komunisti izmislili, da hočejo a tem dobiti vse delavstvo naenkrat? To je nemogoče, da bi vse hkrati dobili na svojo stran, ampak delavci sami prih- ajajo, ker vidijo, da so bili izdani in še bodo, dokler bodo sledili svojim voditeljem.

On meni, da te organizacije še niso ničesar napravile dobre- ga, kot za Sacca in Vanzettija. Mednarodna delavska obrana je storila v svoji moči kolikor je mogla, ali je bila takrat še šib- ka, da bi mogla rešiti Sacca in Vanzettija. Kje so bile druge orga- nizacije, da se niso priključile MDO? Ta organizacija je veli- ko storila za Tom Mooneyja in Warren Billingsa. Ona je stori- la velik pritisk na vlado s svo- jim članstvom, da se jih mora izpustiti iz ječe. Ker oni sami vedo, da so po nedolžnem prišli v ječo, se pod pritiskom razni govorniki vtikajo, da jih naj iz- puste. Da sedaj vidimo koliko je storila socialistična stranka za Mooneyja, katere član je bil Tom Mooney. Socialistična stranka je toliko storila zanj dobrega, da ga je pustila na cedilu! Načelnik socialistične stranke Morris Hill- quist se bolj interesira za propast sovjetske Rusije kakor pa za de- lavski razred. To je pribito. Kdor je iskren in pravičen socialist v bojnih vrstah, ne bo nikdar pi- sal laž in ne klevetal delavske mednarodne organizacije.

V državi Michigan so že ta za- kon skoro uveljavili in bi se pr- sti odtiskali itd. Nekatero "ne- zakeljeno" so že deportirali. Tu- kaj se uštejejo osebe, ki niso pri- šle pravilnim potom in komu- nisti. Tudi tam je bilo nasprot- nikov te organizacije, ko jim je pa začela voda teči v grlo, so se ji pridružili. Tako bo tudi sledilo v naši okolici. Kar se pa tiče premogarjev v Harlanu, Ky., in premogarjev v Penni, Ohio in West Virginiji, se je zavzemala MDO s Civil Liberty Unijo vred, da dobijo delavce ven iz ječe in za podporanje njih društin, skoli National Miners Union. A da vi- dimo, kako je pa socialistična stranka pomagala premogarjem in njih družinam? Obstoji en pri- vesek Lewisove mašine v West Virginiji, kateri nadeležuje neki Frank McKeeney, koji naziva svojo unijo progresivno!

Bila je tudi nekakšna progresivna unija v Ill., kateri so bili pročelniki, odpadniki delavskih organizacij; bili so isto nekakj komunisti, ali ne iz prepričanja, ampak zaradi pozicij, katere bi mogli lahko dobiti. In tej uniji je pomagala socialistična stran- ka, vrgla je orožje v koruzo in se predala nazaj Lewisu. Isto bo storil Frank McKeeney. Na- sprotnoval so pa National Mi- ners uniji in ji nasprotujejo še danes. Do kdaj bo tako šlo, bo kmalu bodočnost pokazala.

Kar je pa čital Barbič v "Cle- vland Citizen", je gotova laž. Kdaj je še takšna fašistična družba poročala resnico? Ured- nik "Cleveland Citizen" ni pri- jatelj delavskega gibanja, daš je njegov urednik. Papa Green in njemu slični so vsi fašisti in urednik tega lista. Zakaj ni Bar- bič čital še druge časopise, da bi se prepričal, dali je to resnica ali ni?

Kmalu bo druga konferenca za obrambo tujezemskih delav- cev. Priporočam, da vsa društva izvolijo svoje delegate. Naj se ne ozirajo na nasprotnike. Zapisnik prošle konference bom pa kmalu poslal vsem časopisom sloven- skega oddelka. -Karl Trinastie, član društva št. 5 SNPJ.

Malo pojasnila

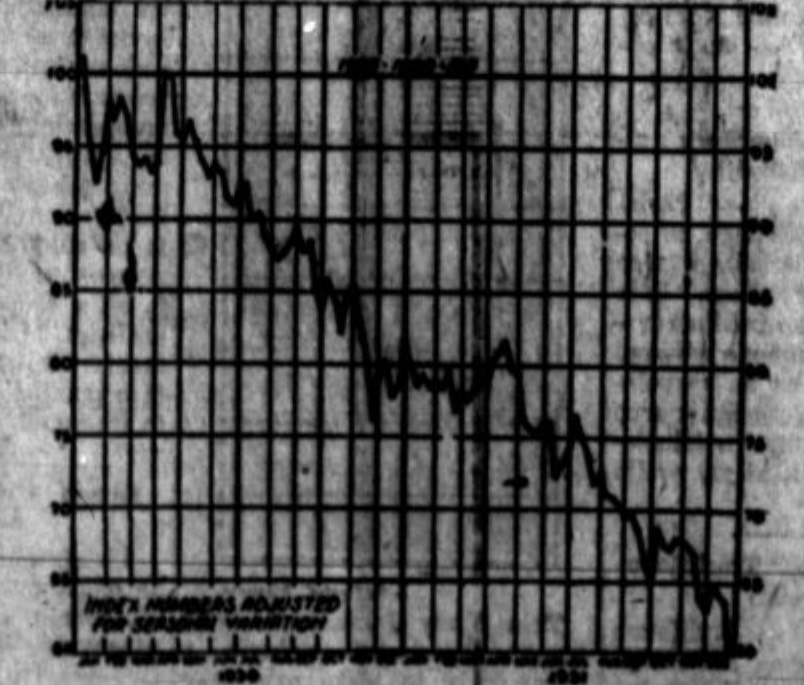
Girard, Ohio. - V Proletarcu z dne 24. dec. in v Prosveti z dne 28. dec. je bilo priobčeno poro- čilo A. Jurca iz Detroita, Mich., "Po obletnici odkritja spomenika J. Cankarja na Vrhniki". Ker sva tudi jaz spodaj podpisani in John Jesenko nabirala za spome- nik in sem račune v obeh listih dobro prečital, pa nisem našel vsote, katere je bila nabrana.

Odposlal sem prvo vsoto \$30.- 25, drugo \$8.00, skupno \$38.25, po tvrdki Sakser na ime Franca Jurca na Vrhniki, katere vsota je bila sprejeta, kar izkazuje pismo F. Jurca v računih od spo- menika J. Cankarju, potrjenih od odbora na Vrhniki. Sva sprejela in pregledala, potem je Jesenko poslal drugim in sva jih dobila sedaj nazaj in izkazuje v din., kakor je vknjiženo. Jesenko, Gi- rard, 1,696, Prevec in drugi, Gi- rard, 426, skupaj 2,122 Din.

To sem objavil zato, ker me je že več darovalcev vprašalo, "Saj si vendar več nabral ko 226 Din, in to je vknjiženo v raču- nih, potrjenih od odbora na Vrhniki." Če kdo želi videti resni- ca in izdatke ter preostanek za spomenik Cankarju na Vrhniki in koliko je kateri daroval,

The New York Times je objavil gorajj seznam industrijske produkcije v Ameriki v zadnjih dveh letih. Kakor je videti, gre produkcija navzdol.

Goraje kazala, pomanjkanje z dovoljenjem in The New York Times, pokazuje gibanje političnih tendenč v zadnjih dveh letih in stalno padanje distribucije potrebščin v teku depresije.

naj se oglasi pri meni, imam vse podatke in imena darovalcev iz naše naselbine. -F. J. Prevec.

Kaj hočemo?

Detroit, Mich. - Na politič- nem obzorju ameriških Sloven- cev se periodično pojavijo več ali manj svetle zvezde, ki skuša- jo s svojimi "duševnimi" pro- dukti vplivati na itak že zbe- ga- no javnost. V slovenski metro- poli koketirajo "naprednjaki" (sic) z republikanci, in tako je prav! Z barvo na dan, da vidi- mo, kdo je kdo, čemu bi slepo- mišili! Naši komunisti sipajo o- genj in žveplo na socialiste, ker so načelno proti rrvolucionji s "fišafaji", kljub temu se pa pridno poslužujejo socialističnih metod ter ob volitvah postavijo kandidate kjerkoli jim je to mo- goče. Čudna logika, kaj ne?

Socialisti niso brez napak. Kompromisi jim ovirajo pot: An- gelski laboriti so pod MacDonal- dovijm vodstvom vsled kompro- misov postali navadna politična stranka brez programa. Ker so bili v manjšini, jim pa kljub te- mu ni bilo mogoče uveljati soci- alnih reform. Pa je prišel Hen- derson, stranko temeljito očis- til ter ji dal spet delavsko lice. Nemški socialisti se nahajajo vsled Hitlerjeve moči v neprijet- nem položaju - prejšnje se bodo morali združiti s komuni- sti, ali pa bodo oboji trpeli po- sledice. Tudi njim niso kompro- mis z liberalnimi elementi v kor- rist.

Vse te hibe pa odtehtajo u- spehi, ki so jih dosegli španski socialisti, ko so strmoglavili av- tokratični režim in njegovo naj- jačjo oporo - duhovščino. Njih delala se kljub zaprekam razvi- ja v smislu delavske ideologije. Mehški socialisti s Callesom na čelu so ustvarili iz kosa ideal- no deželo, ter tudi tam odstranili cokolik napredka - zagriseno du- hovščino. Ruskega carja so tudi socialisti strmoglavili, toda ker je bil Kerensky slabši brez hr- btenice, je moral pač iti v zaslu- ženi pokoj.

Moderna zgodovina beleži še mnogo drugih uspehov, ki so posledica smotrenega dela soc. armade. Argument, da socialisti spije torej ne drži, pač pa so dokazi, da sidajo na trdna tla. Sicer je pa soc. stranka naš last- ni produkt; mi jo gradimo, o njem usodi odloča celokupno članstvo, imamo vse prilike, da jo reformiramo, ako nam ne u- gaja. Tudi med nami so levičar- ji in desničarji, toda kljub ne- soglasju delamo skupno za en cilj, za revolucijo s uma svetlim mečem.

Mnogo se piše tudi za skupno politično akcijo marksistično o- rientiranega delavstva. V to diskuzijo posegajo predvsem bivši socialisti, ki jim je bila stranka "prepočasna," pa so de- zertirali - se ustavili na raz- potju in danes ne vedo kam. Vendar pa do danes še nihče iz- med teh ni podal zadevne skup- ne formule. Ideja je krásna, to- da ni še zrela.

Brez kompromisov ne gre, komu- nisti so pa odločno proti njim. Skupno delo bo mogoče je takrat, ko se bodo komunisti otrgali vpliva iz Moskve in u- ravnali svojo taktiko v smislu potreb prizadetih delav. Ker pa tiči v nas še mnogo idealizma, se kljub nesoglasju lahko zedini- mo v več vitalnih točkah. Na primer: 1. V postavitvi skupnih kandidatov ob času volitev. 2. E- notna fronta v slučaju stavke. 3. Skupno sodelovanja v unijah. 4. Skupne brezposelostne de- monstracije. 5. Združene maj- ske proslave, itd. V sličnih vpra- šanjih nastopajo skupno tudi buržoazne stranke, kadar jim preti socialistična zmaga. (Slu- čaj v Readingu, Pa., in Milwau- keeuju, Wis.)

Ugodna tla za tako akcijo je pa mogoče ustvariti le s tole- ranco, ki jo pa pri ameriških komunistih zelo pogrešamo. Ne smemo pa prezreti dejstva, da eksistirajo poleg socialistične in komunistične stranke tudi druge delavske stranke in grupe, naprimer: SLP, PP, IWW itd. Te grupe odločno odklanja- jo obe stranki, kljub temu so pa vreden faktor v delavskem gibanju. V javnosti se oglašajo tudi takozvani politični mrliči, ki čakajo v varnem zavetju dne- va, ko jim bodo socialisti in komu- nisti pogrnil mizo, oni se bo- do pa k nji vsedli. Teh je mno- go in tudi predrzni so; kritizira- jo vsevprek in podirajo, kar so drugi z velikim trdom zgradili. Taki smo torej! Oportunistič- na nasiranja brez smotrenega dela - nas vodijo samo v разо- čaranja. -Frank Cesen.

Bože moj!

Collinwood, Ohio. - Priliko imam govoriti z vsako vrsto lu- di: vsak drugače misli, vsak dru- gače govori. Pred kratkim sem govoril z osebo, ki mi je pripo- vedovala o svojih teškočah, ka- tere ima v svojem življenju. Ce- lo pohvalila se mi je, da ima celo kopico otrok. Ko mi je pri- povedoval svoje križe in težave, sem ga vprašal, kdo je kriv, da ima toliko otrok. Prav prijazno mi je odgovoril, da "oni nad na- mi, vsegamogočni večni Bog," v katerega goreče verjame, da mu daruje in deli otroke.

Vprašal sem ga, ako se kaj tudi on dotakne in če je navzoč, kadar mu Bog ustvarja nedolž- ne otročiče. Ni vedel odgovora, samo razjasel se je tako, da sem mislil, da še imam eno vročo za- ušesi. Nadalje sem mu povedal, da se zelo moti in da napačno misli, da mu Bog pomaga ali da je gospod Bog zraven, kadar se otroci razvijajo. Povedal sem mu, da je edino njegova krivda, da ima toliko nedolžnih otročič- čev. Kadar je pri onem - nje- gov razum počiva. Možgani za- spijo. Tisti trenutek je pozab- ljen na vse.

Torej, pri vsakem delu dobro premisli predno ga izvršiš. Spa- ti moramo samo one ure, katere so nam določene. Drugače mo- ramo misliti in delati, da izvrši- mo vse v najboljšem tonu. Kjer se nahaja veliko otrok v hiši, se nahaja tudi navadno velika rev- ščina. Mati bi rada vzgojila vse otroke v najboljšem redu. Tega ne more izvršiti, ker jo tare rev- ščina. Revščina in pomanjkanje sta najhujši na svetu. Navadno so taki otroci prisiljeni prosja- čiti, ko malo odrastejo, pri tem se tudi navadijo krasti. Kadar so enkrat tega zreli, jim navadno vsako delo smrdi in ne morejo zapostati kakoga dela. Naučili so se krasti in se jim veliko bolje vidi, da ostanejo pri svojem pr- vem delu, katerega so imeli ve- liko priliko se naučiti.

Revščina in beda navdajata v vse zločine, samomore in vse drugo zlo. Naj si bo človek te ali one vere ali prepričanja, kadar ima prazen želodec, postane na- vadno komunist. Kadar se spet ob priliki nasiti ali napolni svoj želodec, postane spet po starem in posabi na komuniste ali so- cialiste in na vse ono, kar bi mo- ralo v njegovem srcu tleti, če- mur se pravi: delavska zavest.

Mazilo štednja

Neumljivo je, kako more zdrav človek mi- sliti, da se bo gospodarstvo razvijalo, če se podaljšuje delovni čas in znižujejo mezde in plače. Delovni čas je dolg lahko 24 ur, če ni kupeev in konzumentov, ne bo trgovec, obrt- nik in industrijec nič več prodal in zaslužil, kakor, če posluje njegov obrat osem ali samo šest ur. Kako neumljivo so te zahteve, je raz- vidno tudi iz tega, ker je do dvajset milijonov delavcev in nameščencev brez zaslužka, brez kruha. Nezaposleni niso konzumenti, zapo- slene se pa hoče še bolj oslabiiti kakor so že, a s podaljšanjem delavnika še povečati število nezaposlenih, ki se v tej krizi že itak vsak dan veča.

Te modrosti, te filozofije še ni učil noben filozof in je morala biti prihranjena današnje- mu gospodarstvu, današnji gospodarski poli- tiki.

Mogoča pa je taka relativno subjektivna filozofija, ki računa s tem, da je treba osi- gurati življenje samo neki piasti človeške družbe, ki pozablja, da je človeška družba dolžna pre- življati vse človeštvo. S takega ozkega obzor- ja je ta gospodarska politika umljiva, ni in ne mora pa biti praktična, ker izloča iz svoje srede sukcesivno veliko večino človeštva, ki tu- di hoče in mora živeti.

Gospodarska politika v tem zmišlju torej ne more biti dobra, ne more biti prava. Gospo- darska politika mora imeti absolutno tendenco, da nudi vsemu človeštvu vedno več zemeljskih sadov in pridelanih produktov ter ne sme imeti tendence, da pusti iz brige milijone ljudi, ki hočejo tudi živeti.

Človeštvo bi se ob pametni razdelitvi dela in sadov dela lahko preživljalo ob manj napor- nem in krajšem delovnem času. V tej smeri bi se morala nagniti gospodarska politika.

Glas o "Ameriškem družin- skem koledarju"

V ljubljanskem dnevniku "Jutru" je knji- ževnik Ludvik Mrzel-Frigid napisal članek, ki nosi naslov "Slovensko slovostvo v Ameriki" ter piše o "Ameriškem družinskem koledarju" za leto 1932.

Med drugim pravi: "Ameriški družinski ko- ledar, ki ga pod uredništvom Franka Zaitza izdaja vsako leto Jugoslovanska delavska ti- akovna založba v Chicagu, je po svoji smeri sicer nekakšen socialistični književni in dru- žinski almanah, toda dejstvo, da ga tudi svo- bodomiselnio in katoliško usmerjene kulturne in podpore enote uporabljajo za objavljanje svojih poročil, mu daje neki širši, nacionalni zna- čaj. Predvsem pa je ta koledar vsako leto v resnici prava revija slovenske književnosti v Ameriki in ima zavoljo tega za nas še toliko večji pomen. Poleg raznih organizacijskih po- ročil prinaša ta koledar tudi letos celo vrsto pesmi in novel, ki nam nudijo bogat in pisan razgled po življenju in borbah naših Ameri- čanov in ki so povečini dragoceni dokumenti, da se je naš človek v Ameriki - morda po trpljenjih, za katera mi nikoli nismo vedeli - približil do dostojnega mesta, tudi kar se tiče kulturnih in literarnih vrednot."

Dalje omenja koledarjevega sotrudnika Mo- lka, ki ga imenuje "prvaka naše ameriške lita- rature," pohvali zelo Katko Zupancič in Ano P. Krasno, karakterizira Ovna in Jonteza ter ostale sotrudnike. Poročilo zaključuje s pri- pombo, da bi slovotveno delo naših ameriških rojakov zaslužilo "na vsak način malo več naše pozornosti." - To je torej novo, ne več tako osamljeno priznanje delu vseh naših ameriških rojakov, ki pomagajo s peresom in delom pri delu ameriško-slovenske literature. - K.

Utrinki

"Svobodni" delavec v Ameriki ne sme za- htevat kruha, do katerega je upravičen. Če bi to storil, bi s tem postal "rdeča nevarnost" ter bi se izpostavil nevarnosti linčanja!

Država ne sme pomagati stradajočim brez- poselnim delavcem, pravijo mōže, ki danes vladajo Ameriko. To bi bila miloščina in ta je - sramotna! Poginili od lakote je po mnenju teh ljudi bolj - častno!

Ameriški delavec ne mara miloščine, se več- krat ališii od tam, kjer lakote in pomanjkanje ne poznajo. Tudi jaz imenim, da ameriški de- lavec ne bi smel marati in prositi miloščine. Nasprotno: zahteva naj, kar mu gre po pravi- ci! Če bomo vsi zahtevali, bomo tudi dobili vse, kar nam gre po pravici. Toda - zahte- vati je treba!

V naših dneh, ko je toliko delavcev odvisnih od privatne miloščine, je potrebno povdariti načelo:

Če hočeš pomagati človeku v stiski - poma- gai! Toda - ne pozabi isti trenutek pozabiti, da si in komu si pomagal. Če tega ne moreš, rajši ne pomagaj!

Priznam, da je ni bolj ponižujoče stvari za delavca kakor je miloščina. Toda - kako naj vam pomagam, delavci, ko si pa vi sami sebi nočete pomagati?! Vprašam vas: kaj res ne marate pravice?!

Uganka: očl ima - ne vidi; ušesa ima - ne sliši; vonj mu ne služi; ničesar ne občuti; hr- btenico ima - ne zna se vzravrnati in upreti se ali, ki ga tlačii k tlom; pri polnem loncu sedi - in je lačen; možgane ima - ne zna in noče jih rabiti. Kdo je to?

Usoda izumiteljev

Izumitelj stereotipije

V 18. stoletju, ko pričena stotletja stroja, so delali napredku tehnika in industrije veliko oviro delovni sloji, iz bojazni, da jih bodo stroji pripravili ob krh. Izumitelja stereotipije, to je odličan celih strani tiska v svinec, sta bila prava mučenika starih predsodkov. Sleherni izmed genijev napredka, ki so v preteklem stoletju ustvarili sijajne novosti na polju mehaničnega tiska, je moral preživeti usodo pravega mučenika. Bridke izkušnje Gutenberga in njegovih tovarišev, ki so pred več kot tristo leti temeljito spremenili metode črne umetnosti z izumom izmenljivih črk, so bile nekak preočni opomin, da čaka enako težka borba tudi njihove naslednike.

Stereotipijo sta izumila par William Ged in njegov sin iz Edinburga na Angleskem. Ko se je razvedelo, da se Gedova bavila s poskusi, kako odličiti cele strani teksta v kovino za nadaljnje odtiskavanje, so spletni črkostavci proti prekocuhoma zaroto. V topi nevednosti niso mogli predvideti, da bo naš uveda stereotipije v tiskarstvo povzročila večje povpraševanje po tehničnem osebju.

Z grožnjo in nasiljem so ovrzali delo marljivega pasarja. Da je lahko prekusil svoj novi postopek, je moral njegov sin prepovedati tiskarja, pri katerem je bil v službi, da je po noči, ko so črkostavci že odšli, pripravil tekst, ki naj bi se stereotipiral. Ged je izdal za poskuse vse premoženje in je umrl razočaran in dejanski brez belca v žepu. Tudi njegovemu sinu Jamesu se še ni posrečilo spraviti v svet očetovega izuma. Izselil se je na Jamajko, kjer je v veliki bedi umrl.

Proti novotarijam v tekstilni industriji

Prav tako je nasprotovalo delavstvo tudi reformatorjem tekstilne industrije, izumiteljem raznih strojev, s katerimi naj bi se zamenjalo trdo in nezdravo ročno delo z mehaničnimi postopki. In vendar je mehanično delo silno zmanjšalo proizvodne stroške, s čemer je naraslo povpraševanje po blagu, tako da so tovarne delale celo več kot poprej. Razen tega pa se je zaradi večje potrošnje cenenejšega blaga razvilo še mnogo drugih podjevtij, tako da tekstilna industrija poslej ni preživljala nič manj ljudi kakor nekoč. Le spočetka, v prehodni dobi je bil stroj nezadržani konkurent ročnih delavcev.

Skromni obrtnik John Kay, ki je izumil tkalni čolnčič, s katerim se je lahko v enakem času naredilo dvakrat več in boljše tkani- ne kakor poprej, je naletel pri delavstvu na odkrito sovraštvo, kjerkoli se je pokazal. Preganjali so ga od mesta do mesta in ko se je slednjič zatekel v rodno mesto Bury, da bi tam na tihem spopolnjeval svoj izum, je za las ušel linčanju. Naščuvani ljudje so vdrli v njegovo hišo in mu razbili vse orodje in vso opravo. Slednjič so mu še tvorničarji iz Yorkshira ukradli izum, tako da je bil popolnoma uničen. Zaman se je boril pred angleškimi sodišči za svoje pravice. Pročnja na vlado, da bi mu priznali vsaj odškodnino, ni bila uslišana. Obupan, brez sredstev, se je preselil na Francosko, kjer je umrl kot berač.

Slična usoda je doletela izumitelja stroja za izdelovanje drobnega predliva Jamesa Hargreavesa. Svojeгаа stroja, ki je pozneje skoro popolnoma izpodrinil stare kolovrate, si Hargreaves samo iz strahu pred maščevanjem delavstva ni upal ponuditi nobeni tovarni in ga je skrbno skrival doma. Toda delavci iz Blackburna so le izvedeli za njegov stroj. Napadli so njegovo hišo, jo razdejali, njega pa pregnali iz mesta. Zbežal je v Nottingham in tamkaj sestavil še nekaj predilnih strojev. Prevzela jih je neka trgovska družba in napravila s njimi sijajno kupčijo. Hargreavesu pa niso priznali izumiteljskih pravic in umrl je pozabljen v veliki revščini.

Usoda izumitelja parnika

Ko je slavni francoski pisatelj Victor Hugo videl na Seini prvi model Fultonovega parnega čolna, ga je označil za "plavajočega psa," za stroj, ki ni za nobeno rabo, za odvratno sliko utopičnih sanj. Gonjalni Ame-

ričan Fulton je ponudil svojo izum obema vojskovočima se silama: Franciji in Angleški, a povsod so ga zavrnil. Napoleon, ki je nujno potreboval hitrih in prevoznih ladij, s katerimi bi lahko v kratkem času prepeljal svojo armado na Anglesko, ni hotel ničesar rilišati o Fultonovem izumu, čeprav mu je Fulton dokazal učinkovitost svojega parnika.

Sicer pa Fulton ni bil prvi, ki je gradil parne čolne. Novejša zgodovina je priznala prvenstvo Američanu Johnu Fitchu. Fitch je bil farmar, pozneje pa vojak v Washingtonovi kontinentalni armadi. Da bo zgradil ladjo na parni pogon, mu je prišlo na misel na nekem potovanju po severovzhodnih pokrajinah Amerike, ko je že izstopil iz vojaške službe. L. 1786 je res zgradil parni čoln, s katerim je prepeljal po reki Delaware. Dobil je tudi monopol za vožnje na nekaterih vodah, ker pa s strani oblastev ni bil deležen pričakovane podpore, je odšel na Anglesko in potem na Francosko, kjer pa tudi ni našel večjega razumevanja za svoje podjetje. Brez belca se je vrnil v Ameriko, toda njegovo posestvo so si medtem že razdelili drugi naseljenci, tako da je ostal brez strehe in brez sredstev na casti.

V obupu je napravil samomor. Sebe po več ko sto letih je dalo ameriško vojno ministrstvo postaviti Fitchu spomenik v rodnem mestu, kjer je veliki izumitelj tako žalostno končal. Meseca maja lani so odkrili njegov spomenik. Ob isti priliki je vse ameriško časopisje apeliralo na narod in vlado, naj se popravi zgodovina in naj se vsaj po smrti zadoščenje imenu velikega

izumitelja. Izdana so bila oficialna slavnostna pisma, v katerih se slavi Fitch pred Fultonom za izumitelja parnika.

Pionirji letalstva

Med izumitelje prvih letal se štejejo Anglež Sir Hiram Maxim, Američan profesor Langley in Nemec Otto Lillenthal. Langley je konstruiral model letala na parni pogon. Za gorivo je služila nafta. S tem letalom je napravil Langley že 1896 prvi uspeh let. Od sile motorja gnano letalo, ki je bilo lažje od zraka, se je le kratke čase držalo v zraku; toda prvič v človeški zgodovini.

Lindbergh je menda dobil za polet iz New Yorka v Pariz milijon dolarjev. Pred dobrimi tridesetimi leti pa je ameriški kongres dovolil profesorju Langleyju \$50.000 podpore za prevoz prvega odračenega potnika v letalu. Ko pa se je zaradi malenkostne napake na motorju polet ponesrečil, je država odrekla izumitelju vsako nadaljnjo podporo. Ta kratkovidnost in nevaležnost oblastev je izumitelja tako potrla, da ni bil v stanju nadaljevati začeteга dela. L. 1914 pa je H. Curtis zgradil letalo natančno po Langleyjevih načrtih, le da je vdelal vanj moderen bencinski motor in polet se mu je sijajno posrečil. To letalo, ki je prav za prav Langleyjevo in ne Curtisovo delo, je zdaj razstavljeno na častnem mestu v narodnem muzeju v Washingtonu.

Iz vseh ted zgodob se vidi, da je bilo življenje velikih izumiteljev večkrat tragično, kakor srečno. In sličnih primerov bi se dalo navesti brez števila. Brez pomoči kake pesniške fantazije bi se nam razgrnila pretresljiva življenska drama velikih izumiteljev in usode njihovih del, ki jih dandanašnji uživamo vsi ljudje.—Jutro.

(KONEC)

ZA NAŠE FARMARJE

Piše Frank Lukancich

Katar pri domačih zajeh (snuffles)

Kužni nosni katar je bolezen, ki jo povzročijo takozvani bacili, katerih se posajvekrat najde dve vrsti v tekočini, katera se izloča iz nosnic. (Bacillus bronchisepticus in bakterium lepiosepticum.) Napravi se vnetje nosnih in sapilnih organov, ozioroma hlezmatih kožic ter pljuči in v glavi se nahajajočih prihodnih sapilnih organov.

Taki bacili so bili najdeni že v zraku. Nalezajo se jih zajci ob neugodnem vremenu in slabem zraku. Pojavi se ta bolezen navadno z izcejanjem iz nosnic. Izceja se bela tekočina iz nosnic in se trdno prilepi okoli nosa in po diaki kože. Nos si zajec neprenehoma drgne s svojimi taccami. Zajci izgubijo slast do jedi in jo mnogo potratijo, spravijo v gnolj, postanejo slabi in mršavi in končno poginejo. V mnogih slučajih se pa bolezen preobrne v kronično, dolgotrajno in žival ostane pri življenju dolgo, ne da bi izgubila mnogo na teži.

Zaznamovati in zapomniti si je treba, kdaj je žival zbolela in si zapomniti, kako dolgo je bolezen trajala, da ne bi slučajno zamenjali katarja z navadnim zajčjim katarjem, ker se navadno pojavi ob prehlajenja. Lahko se tudi kužni katar že ozdravi in se čez nekoliko časa zopet pojavi v katerikoli letni dobi. Navadno pa tako okužene živali poginejo že v teku nekoliko dni. Bolezen postane hujša, kakor vnetje reberne mreže, pljučnica itd.

V nekaterih slučajih se tudi pojavijo tvorbi pri raznih krajih telesa, kakor pod kožo na trebuhu, na hrbtu, za ušesmi, na nogah itd. Mogoče so posamezno ali pa v skupinah debeli kakor grab, jajce ali pa še debelejši. Vsebujejo navadno rumeno, rjavo, umazano in smrdljivo tekočino, bolj sluz podobno. Ako

je še bolezen milejša in nezastrela, naj se živali položi na suh dobro prezračeni in zračni prostor. Paziti je treba, da ni preplaha ali pa da niso hlevi slabi, kjer se temperatura čisto menja; biti morajo tudi sveti.

Paziti moramo dobro na to, da ne zamenjamo kužnega katarja z navadnim katarjem, kar se čisto lahko prigodi. Bolezen moramo zelo dobro preštudirati, predno to določimo. Najdobičnosnejše pri kužnem katarju je bilo pronajdeno, da se vse okužene živali poblijejo, zakopljejo ali pa sežgejo. Hlevi se morajo potem dobro, temeljito očistiti in razkužiti, desinficirati ter tudi vso posodo, katero so okuženi zajci rahili. Kadar nabavimo zopet nove živali, jih imejmo vedno posebej v čistih hlevih najmanj dva tedna. Dobro jih moramo med tem časom opazovati, če se bo med njimi pojavila kak bolezen, šele potem jih dajmo njihove stalne hleve.

Zadružna centrala

Mislil sem, da si gotovo ustanovimo zadržerejsko zadrugo. Ker so pa postali tako slabi časi, stvar kar nekako api in počiva ter čaka boljših časov. Zelo potrebno in dobičkonosno bi pa bilo vseeno nekaj napraviti, da bi bil saj pričetek. Razne medicine oz. strupi za škropenje vrto, sadnega drevja, strupi za miši in podgane, zdravila in drugo za živali, kokoši, zajce itd. se pa pogosto rabijo. Plačajo se taki izdelki ali preparacije od enkrat do desetkrat dražje po raznih drogerijah in prodajalnah. Kadar tudi preprati za konzerviranje jajec poleti, ker so poceni.

Zdravila ali pa preparacije za razne bolezni, kakor kokošje uši, pršice za zajce in živinake parazite in druge bolezni. Za razne kuhinjske potrebe, dišave, kakor poper, paprika, majaron, mušket itd. Dalje razne druge kemikalije, za razne namene, bi se lahko prodajale direktno iz farmerske centrala. Taka centrala je nujno potrebna za vsakega posestnika ali posameznika. Bila bi ta centrala obenem tudi po-

aredovalnica pri nakupu raznih gnojil in drugega, kar potrebuje farmar ali posestnik. Za dobiček, naj bi se računalo samo 10%—10 centov od dolarja. Ta denar, naj bi bil naložen v blagajni centrala. Kolikor se ga bi rabilo za stroške, naj se ga bi porabilo, drugi pa, naj bi se držal v blagu ali pa v blagajni.

Vsak član centrala naj bi plačal po \$1.00 članarine za dobo 5 let. V dobi toliko let naj bi lahko vzel ta \$1.00 od centrala s obrestmi po 4% na leto, to je \$1.20 skupne vsote. To ne bi pomenilo nobene investicije kapitala, ampak zadrugo farmerjev.

Imenovala naj bi se ta centrala: "Slovene Farmers' Incorporation". Publiciralo naj bi se v te namene v vseh slovenskih časnikih in po potrebi tudi v drugih, v kolikor bi to dovolila uredništva. Pozneje bi pa pri taki centrali lahko pričeli z rejo zajcev, perotnine itd. Potem te centrala bi tudi lahko prodajali razne farmerske produkte, svojim rojakom. Ako kdo misli, da ne bi to bilo dobro, naj malo po argumentira.

Uradni uradniki te centrala naj bi bili: predsednik, tajnik in blagajnik. To vse se bi zamoglo izvršiti brez kake konvencije. Priglasite se potom poštna kartica vsi, ki ste za to in si umislite začasni odbor — in stvar je početa. Kdor bo imel več glasov, tišti bo odbornik.

Cenik produktov bi tiskali na tak stroj, da bo zelo malo stalo (na ciklostil duplicator). Ako bomo kaj takega pričeli, se moramo držati skupaj, kakor veriga, in podpirati samo svojo zadrugo. Cene teh produktov bodo tako nizke, da si nobeden ne more misliti. Na isti način bi lahko napravili tudi s semenom. Pri taki centrali tudi ne bi bilo treba imeti stalno zaposlenih mož. S tako organizacijo bi tudi lahko započeli razne druge farmerske organizacije. Pišite mi gotovo po eno karto vsi, kateri bi postali člani. Za zadržerejsko organizacijo se jih je odzvalo 123 oseb.— Frank Lukancich, Box 22, Presto, Pa. (Dalje prihajajo.)

RAZNE VESTI

Kaj je zakon med prijatelji?

Lawrence, Mass. — Ko je bila American Woolen kompanija pritirana pred sodnika Chandlerja radi kršitve zakona, ki prepoveduje žensko delo nad 48 ur na teden, je sodnik rekel, da kršitev ni posebnega pomena in zadevo vzel v premislek.

Družbo so pritirali pred sodišče uradniki državnega delavskega departamenta radi notorične kršitve tega zakona. Delavke so delale po 3½ ure nadčasa, medtem ko je tisoče brezposelnih v tem mestu. Za sodnika Chandlerja pa kršitve delavskih zakonov ni važno, dasi tak odlok paralizira enforširanje teh važnih postav.

Ameriška legija za krajši delovnik

Washington, D. C. — R. Stevens, komandant Ameriške legije, je naznanil, da bo njegova organizacija pritisnila na kongres, da sprejme zakonodajo za šesturnik in pet dni dela v tednu pri vseh vladnih projektih, kar naj bi zmanjšalo brezposelnost in dalo zgled privatnim industrijam, da bodo tudi one reducirale delovni čas.

Župani apelirajo na governerja

Boston, Mass. — Župani iz New Bedford, Lowell, Beverija in nekaterih drugih mest so apelirali na governerja, naj jim pomaga pri pogajanjih, da dobe posojila za kritje takoliš izdatkov. Župani trdijo, da bodo morali, če ne dobio posojil, odpustiti mestne delavce in ustaviti podporo brezposelnim.

Profesor alikanja je nepridankovano stopil v razred in zasačil mladega moža, ki je kljub prepovedi kadil cigareto. Profesor mu vzaame cigareto, jo ogleduje in pravi: "Vi imate pa čuden čopič, prijatelj. Kaj pa mislite s tem naslikati?" "Oblake, gospod profesor," se je glasil odgovor.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

Ljubljana, 28. dec. 1931.

Konjsko meso za siromake
Konjski mesar Marinšek v Ljubljani je daroval za brezposelne in siromašne 100 kg konjskega mesa, ki ga razdeli mestni socialno-politični urad. Mesarji s govejim mesom molčijo. Vsi mesarji stalno tarnajo, da slabo kupčujejo. V resnici pa plačujejo kmetom nesramno nizke cene, meso pa je drago. Za kravo ponujajo nekateri mesarji po 200 do 400 Din, meso sekajo pa po 14 do 16 Din za kg. Oblasti ne rečejo k temu nič.

Dva pobeja med bratoma
Brata Anton in Ignac Fliš, sina posestnika iz Zlatje pri Novi cerkvi v ptujski okolici sta se vozila od doma v Podlehnik. Spotoma sta se sprla in starejši Anton je z nožem napadel dve leti mlajšega Ignaca, mu prizadejal z nožem mnogo ran, da se je Ignac zgrudil na tla. Brat ga je dvignil na voz in privezal nanj z verigo. Tako ga je pripeljal v Podlehnik, kjer ga je vrgeel v voza v gostilno Treo ter kričal nanj, naj pogine. Ignaca so prepeljali v ptujsko bolnico, kjer so ugotovili, da ima 20 vbovov, od teh 15 precej nevarnih. Obraz ima ves razrezan. Brata Antona so aretirali.

Istega dne sta se sprla pri Sv. Rolfanku brata Martin in Jožef Arnuš, posestnikova sinova. Martin je zabodel brata z nožem v prsa in je poškodba zelo nevarna. Jože utegne v bolnici podležti. Samomor Slovencev v čakovski bolnici

V Cakovcu je moral v soboto 26. t. m. v bolnico tamkajšnji poštni uradnik, 25-letni Janko Engelman, rodom iz Kranja. Zahteval je posebno sobo. Ko je prišla strežajka po kosilu v njegovo sobo, ga je našla obešena. Ko je prišla k njemu na obisk zaročenka iz Kranja, ga je našla mrtvega v bolnici.

Požar pri Novem mestu
V Gaberju je nastal na Stefanov dan požar v listnjaku posestnika Josipa Bruca. Požar se je naglo razširil na pod, hlev in senik. Važtani so pomagali gasiti, prihiteli so gasilci, vendar pa ognja niso mogli zatreti in je uničil pod, hlev in senik do tal. Posestnik Bruca je rešil iz hleva še živino, dobil pa je pri gašenju mnogo opeklin in poškodb.

V Ljubljani je umrla Josipina Gostičeva, uradnica, doma s Brda, pri Sv. Jakobu v Slov. Goricih pa Marija Vauhšičova, nadučiteljeva žena in posestnica.

Škoda je velika. Poleg teh objektov mu je zgorela tudi zaloga pridelkov in krme ter mnogo orodja.

Za 40 kg premoga—3 mesece sapora

Siromašni ljudje, ki smrzujejo, hodijo na železniško progno pri ljubljanskem glavnem kolodvoru, kjer pobirajo premog ob tiru in včasih tudi z vagonov. Za te vrste tatvine je predpisana stroga kazen po zakonu — najmanj 3 mesece, pa četudi si vzel le eno kepo premoga. Te dni so stali trije taki "tatovi" pred sodnikom: Samaki delavec Dominik je nabral na kolodvoru krog 40 kg premoga in bil pri tem zasačen. Vrednost nabranega premoga so cenili na 15 Din. Sodnik pa je obsodil Dominika na 3 mesece zapora, češ, da manj po zakonu ne more in ne sme. Dominikova sodboda pred sodnikom je bila kratka: Vse sem premog, ker me je zeblo. Stanujem na nekem kegljišču, tam imam pečico, a nič kuriva. In sem šel po kepo premoga.— Druga dva sta dobila po 5 mesecev, ker sta nabrala na kolodvoru krog 70 kg premoga. Tatitice obešajo, tatove nagrajaajo.

Smrt pod kolesi
Posestnik Josip Repič iz Oblakov pri Sv. Lovrencu v Slov. goricih je vozil drva iz gozda, ki leži na hribu. Ko je vozil poln voz navzdol, se mu je odtrgala veriga za zavoro in voz je zdrvel po strmici, posestnik je prišel pod kolesa in obležal nezavesten na cesti. Našli so ga šele naslednjega dne zjutraj mrtvega in zmrzlega. Na gavi je imel smrtne poškodbe.

Umrti so
V Celju: 63-letna Jožefa Selič iz Gaberja, 23-letni Ivan Pilberšek iz Ostrožnega, kurjač po poklicu, 57-letna dinarica Marija Znidarjeva iz Stranici pri Konjicah. — V Mariboru: 88-letni progovni mojster Peter Langer, 67-letni kaznilniški paznik Primož Pucelj. — V Žužemberku je umrl posestnik in bivši usnar Anton Zlajpah, v Vojniku 72-letna Neža Preiščnikova ter 75-letni Franc Senitz, posestnik in usnar.

V Ljubljani je umrla Josipina Gostičeva, uradnica, doma s Brda, pri Sv. Jakobu v Slov. Goricih pa Marija Vauhšičova, nadučiteljeva žena in posestnica.

"Zaradi varnosti vztrajam pri LUCKIES"

"Svojeгаа glasu ne smem zanemarjati. Zato pa zaradi varnosti vztrajam pri LUCKIES — ki so vedno mile mojemu grlu. In dvojno sem hvalečna za vaš izbojžljani Cellophanasti ovoji, ki se tako lahko odpre s pripravnim, malim tabom."

Mary Carter

"It's toasted"

LUCKY STRIKE CIGARETTES

LUCKY STRIKE — 40 cigari — najboljši blagovni znamki na svetu, in Walter Winchell, največji svetovno poznani satirski pisatelj, vseh vrst, izjavil, da je v celoti za N.S.C. svetilja.

Tom Kroman:

Boben v zmajski zemlji

Poveljnika stražarjev zmajске zemlje ne ukaniš zlepa. Ne boš mi slepomislila ne zvijala besed. Vajin pogovor mi je znan in imam pričozanj. Veš, kaj pomeni, če te izdam glavarju in zmljanom?

Dahnila je: — Pogubo. — Mirdin se je obrnil k mladcu. — A zate, stražar? — Pomeni smrt. — Mladi stražar je ob svojem poštemem odgovoru pobledel, Murči je zaprosila: — Prizanesi mu, obema prizanesi! — Ne moleduj, na pravdo se pripravi. — Murči je nekam blagohotnejša zavrnitev prošnje dala veselih nad. — Naju ne boš zatožil? — Mirdin res ni bil več tako poveljniški. — O tem premislil. Pojdi zdaj! — Skoro napodil jo je. Ona je rada odšla, saj je bila pričarana, da ji ne stori nič takega, kar bi moglo primesti škode in kazni. — Tako premislila da bo prav! — mu je zaklicala in se zgubila na zabavišču.

Mirdin je premeril uboga stražarja, ki si še ni znal ustvariti resničnih možnosti in je še vedno kamenel od strahu ter trepetal pred svojim resnim poveljnikom.

— Kako naj poračunava, stražar? — Mladec je vzdrltel v skromnosti svojega upanja.

— Poveljnik, milosti te prosim. — Aha, življenje ti je všeč. — Šele spoznavam ga.

— Stražar je mislil na Murči in njene objeme. Poveljnik je postal milosten in je z dobrohotnostjo povprašal:

— Si hočeš kazni odkupiti? — Iz srca rad. Kaj naj storim?

— Zajaš najhitrejšega konja in ozani vsem stražarjem, da jim dajem nocoj prost večer. V mesto naj pridejo, zanimivo pravdo smejo poslušati. Iz lastnega nagiba jih podžgi, kar presenečenja jim napovej. A nikar naj ne pozabijo, kdo jim daje prostost, kdo je njihov poveljnik.

— Stražarju so žarele oči v presenečenju. Saj ni mislil, da bo odkupnina tako malekostna. Poprej je pričakoval samo tega, da poveljnik pokliče drugih stražarjev in ga ukaže zvestati ter vreči v najtemnejšo ječo. Mirdin se mu ni prav nič tujil, ko je začel njegov otroški stavek.

— Samo to imam storiti? — Za zdaj dovolj, če boš potem zvestejši. — Hvala, dobrotljivi poveljnik. Vse po zapovedi storim.

— Začel je teči na svo moč po znani poti in je celo pozabil, da je poprej spremljal to mimo ljubljeno Murči in v sencah bežne poljuboval. Odkupil si je življenje, zato je vriskalo njegovo srce.

— Njegove noge so pa tekle in mnogo pripomogle k točni izvršitvi poveljnikovih povelj.

7. Po nešteti dogodkih, ki so Mirdina in Valmirja samo motili, sta se žele zdaj znova mogla neovirano pogovoriti. Mirdin je hlastno izrazil komaj dočakan trenutek.

— Vendar sva že na samem. Dogodki naju bodo prehiteli.

— Upam, da ne. Do zdaj se zlivajo v pravi tok. Po sreči gre. Zgolj o namelih si še razjasniva.

— Ti prodreš na dno ugank glavarjevega doma, jaz za ostalo poskrbim.

— Bajko o zakladu moram razrešiti. Kakšno je tvoje mnenje?

— Kakor je solnce res na nebu, tako je res zaklad v glavarjevih kletih. O tem ne dvomim.

— Ako ga ni, so brez pomena čete za mejami.

— Ti nimaš le modrosti sabo, pomoč si poskrbel!

— Močli o njej, nekdo se bliža. Valmir je pravočasno posvaril. Na trg je res nekdo prihajal. Bila je služabnica Hjubke Lineje, namenjena naravnost k njima. Nosila je piango in šopek najlepših cvetic. Mirdin jo je hitro podražil.

— Ljubimec, ki ga iščeš, poje za obzidjem. Služabnica ni močala.

— Ne iščem zase ljubega. — Lažeš!

— Poveljnika stražarjev zmajskih sem iskala, da njegovemu zavarovancu tole izročim. Oboje, kar je prinašala, je dala presenečenemu Valmirju, ki je v globokem poklonu sprejel.

— Sporočilo moje vroče zahvalo. Služabnica je pošepetala:

— Moja pot in to naj v tajnosti ostane. Valmirju ni bilo treba posebej naročevati.

— Častno jamstvo ti dajem in zraven prošim, da ga z najlepšimi pozdravi raztolmačiš. Služabnica je zadovoljno odšla. Valmir je čital in se predajal vsebinsi lepega pisma. Mirdin je zbadal in ugotavljal resnico.

— Zlat ključ ti je usoda poklonila. Valmir se je ujezil.

— Ne moti me. Poveljnik ni nehal svariti.

— Valmir, to skrb imej, da se srce ne dvigne nad možgane. Ves trud bi bil potem zastoj. — — — Valmir, si še utrujen?

— Valmir je že prečital. Bil je kakor trenutno pomlajen.

— Nič več. Nova kri mi zalija žile. A tam se bližajo novi ljudje. Mirdin je pojasnil:

— Stražarji so. — Pogum je v njihovih korakih. Valmir jih je zares občudoval.

— Prikorakala je mala četica z vodjem. Mirdin jih je ustavlil. Strumno so ga pozdravili.

— Kam, junaki? — Vodja je odgovarjal: — Grešnike lovit.

— To zabavo pogledajmo. Cenena bo. — Za marsikoga jako draga. — — — Naprej!

— Vodja je poveljeval, stražarji so z njim vred odkorakali. Za njima sta stopila tudi Mirdin in Valmir.

— Ti so odšli skozi desne prehode na zabavni prostor, v istem času je pa na levi strani prihajala Murči in z njo mladi, za vse lepo navdušeni in ob njej zelo srečni Dinko.

— Stražarjev sta se spretno izognila. Dinko je Murči tako ljubil, kakor se malokje in malokdaj v naših surovih časih. Tako ljubezni je mogla vzcveteti samo v zmajski zemlji in nikjer drugje. Videl jo je zelo poredko in ta redkost je bila tudi ta trenutek, ko sta napravila pošten ovinek in se vseh nepotrebnih ljudi izognila.

— On je komaj našel svojo akromno besedo, ko je ona žuborela v živem pomenkovanju.

— O tebi res še dolgo premišlujem. Fant je bil kar zavzet. — Ne pretiravaj. — Murči ni odnehala.

(Dalje prihodnjik.)

govih fraz je vel veter rotacijskih strojev, listi posameznih števk pa so vihrali kakor jadra ribiške ladje. Rus je samo poslušal in vzdihoval. Ponjuhal je jelovo vejico in zdelo se mu je, da vdihava vonj tiskarskega črnila. Vsi trije so bili različni in po narodnosti in po vzgoji i po okusu, toda vsi so bili novinarji in zato so se izvrstno razumeli. In vsi trije so se enako nežno vedli nasproti Geraldini Peratovi in jo pomlivali, ker kot slabotna ženska ni mogla uživati radosti novinarskega poklica. "Vi ste ženska, Geraldina," je dejal Francoz. "Vaše roke so majhne, pri nobenem poslu jih ni moči porabiti (poljubil jih je.) Le pogledjte palec moje leve roke! Vidite to brazgotino? Dobil sem jo med rusko-japonsko vojno kot vojni poročevalec." In vsi trije so pričeli spet navdušeno govoriti o svojem poklicu.

Baš med tem časom je daleč za švicarskimi gorami divjala italijansko-turška vojna. Časniki so bili polni imen generalov, sotesk, zalivov in bojšč. Časniki so bili polni vojnih poročil. In na solnčni terasi, obdani s palmami, pokritimi s snegom, so jih čitali od jutra do večera. Toda časniške vesti niso moge zadovoljiti čitateljev. Kot specialisti so obsojali svoje tovariše zdaj zaradi prevelike povrhlosti. Zamerili so jim slabo izražanje in to, da niso umeli v enem stavku podati vseh glavnih momentov poedinih bitk, kar je neprecenljivo važnosti za vsakogar, ki piše z bojišča. V nekem angleškem listu pa so končno našli človeka, ki je osvojil njihova srca. Podpisoval se je "Pirson Lee" in jim je bil povsem neznan, četudi so sicer vse poznali. Očividno je bil to popolnoma nov, še čisto mlad, toda vražje talentiran človek. Njegova poročila so bila najkrajša in najtočnejša. Bil je povsod. Pa tudi sicer je bil najbrže vojaško izobražen. Često so ga citirali tudi drugi listi.

"Vi ne morete razumeti, Geraldina," je dejal Rumun, "kakšna naslada je sedeti v tej luknji in čitati vrste, polne življenja, pisane z roko pravega moža, silnega in smelega, ki vse vidi na svoje lastne oči. Čitati tu, kjer čepe bolni možje, kakršen sem jaz, in slabotne ženske, kakršna ste vi. Sicer pa vi tega itak ne morete razumeti."

In spet so pričeli govoriti o Pirsonu Lee, ter si v duhu zamisljali njegovo vnanost in značaj. Geraldina Perat pa je ogledovala svoje višnjeve in suhljate roke in najbrže premišljevala o svoji slabotnosti. Tako sama zase je najbrže sanjarija o silnem, zdravem Pirsonu Lee, o tem vražje talentiranem mladeniču.

Mahoma pa se je zgodilo nekaj nepričakovanega. V mali salon "Praproti" je nekdo ob 5. vstopil in vprašal, če bi lahko govoril z gospodom Pirsonom Lee. Ko so mu odgovorili, da tega ni tu, je naglo popravil:

"To se pravi, govoril bi rad z gospodino Geraldino Perat. Pirson Lee je namreč njen pseu-

NAROČNIKI POZOR! Znamenje (Dec. 31. 1931), pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustejvimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče ustavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče ustavljen vlad napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vaši društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$6.00 in za pol leta pa \$3.00. Člani SNPJ doplačajo \$4.00 za leto, za pol leta \$2.40.

Za mesto Chicago in Cicero za leto \$7.50, pol leta \$3.75, za član \$6.50.

Za Evrope stane za pol leta \$4.50, za vse leto pa \$9.00. Tednik stane za Evrope \$1.70. Člani doplačajo samo \$1.00 za poštnino.

Mladinski List stane za celo leto \$1.20. Upravištvu "PROSVETA" 2657 S. Lawndale Ave., Chicago

domin. Odtod nam pošilja svoja poročila v London. "Tako torej, gospodična Geraldina, vi tukaj v Švici pišete o italijanako-turški vojni?" jo je zvečer vprašal Rus. "Kakor sami vidite," je odgovorila, "za to ni treba biti moški in tudi ni treba živeti v Tripolisu. Odtod pišem zato, ker sem bolna. Čitam časnike in potem pišem. In evo, sami vidite, da ne pišem slabo, čeprav imam majhne roke, ki jih ni moči uporabiti pri nobenem poslu." Vse to mi je pripovedoval Rus, ki je bil z Geraldino Peratovo v hotelu "Praprot". Prevel B. Z.

NAPREDUJOČA INDUSTRIJA

Po vsem svetu narašča tendenca kajenja vedno več cigaret. Po ravnokar završenem poročilu, so tendenca kajenja prav malo razlikuje med Evrope in Združenimi državami če ravno uporaba cigaret v Združenih državah prekaša večino evropskih dežel. Smatra se, da edino v Angliji pokade več cigaret na primeru kot pa v Združenih državah Amerike. Vsekakor pa evropska navada kajenja v kavarnah in drugih shajališčih, daje očividno več popularnosti kajenja. V Združenih državah se vedno več in več ljudi prilaga uporabljanju kadenja cigaret in to principijelno, ker se je odpravilo neke vrste naravno "ščegetanje" potom moderne metode izdelovanja istih, kot posebno prepečenje s vitevši ultra vijeletnih žarkov.

Da so Združene države voditelj industriji tobaka je nekaj naravnega ker tobak je ameriški izvor. Ko je prišel Kolumbus v Salvador leta 1492 je našel domačine, ki so kadili tobak in potem njega je prisel tobak v Evrope. Za oskrbo zaloge kadilcem v Evropi in ostali delu sveta, ameriški farmerji letno eksportirajo nad 625,000,000 funtov tobaka. Prošlo leto je eksport dosegel skupno 579,000,000 funtov v vrednosti \$145,000,000. V Združenih državah je izdelovanje tobaka ena najglavnejših industrij in prošlo leto so tovarne producirale 120,000,000,000 cigaret od katerih jih je 38 odstotkov bilo narejenih pri

The American Tobacco Company. To kompanije glavni produkt so Lucky Strike, ki so edini cigareti na vsem svetu, ki dajejo protekcijo proti šeganjanju v grlu, pripravljene s posebnim prepečenjem, s uporabljanjem ultra vijeletnih žarkov. Ta ekskluzivni proces prepečenja odpravi neko gotovo ojetnost, ki se naravno nahaja v vsakem listu tobaka.

Poleg, da so voditelji v moderni metodi izdelovanja Lucky Strike, so dali tudi posebno pozornost tudi zavojem. Pred kratkem nov zvit-tab cellophane paket je bil dan na trg. Bilo je nekoliko kritike proti cellophane zavojem, kot za zavijanje cigaret zavojem, ker se je večkrat pripetila sitnost pri odpiranju istih. Vsekakor pa nov zvit-tab je rešil to uganko s tem, da se drži dol en tab med temo se drugače potegne in kadilec tako s lahkoto odprejo zavoj oslajenih cigaret, kot so bili tega navajeni preje. Ta novi cellophane zavitek obdrži oslajene cigarete sveže in varne pred vlažnostjo, kar zopet dokazuje zmoglost izdelovalcev oskrbeti najboljši produkt za milijone moških in žensk, ki jih dosežejo Lucky Strike vsak dan. —(Adv.)

hrbet boli? Brez ozira na to, kako slabo se počutite, treba vtati in delati ves dan. Sloan's Liniment vas ogreje kakor solnčna svetloba. Konča bol. Pa lahko delate z udobnostjo. Kupite svežo steklenico. 35c.

SLOAN'S Liniment

Za oslabele obisti

Ako imate slabo obisto tedaj bi morali jemati Nuga-Tone brez odlašanja. To zdravilo siravilo ojašuje oslabele obisti in druge organe in preprti veliko boloni in revšine. Nuga-Tone odnese bolezenske glivice iz krvi ter odpravi saprtnico. Vam ustvari zdrav želodec, da več moči živimo in mišlim in vam izboljša splošno zdravje. Gotovo si zaslužite Nuga-Tone. Na prodaj je v lekarnah. Ako ga lekarnar nima, svetlo mu naj izteka zaradi za vas od trgovca na debelo.

25 centov v poštnih znakmah nam pošljite in poslali vam bomo lep

S. N. P. J. ŽEPNI KOLEDAR 1932

Društva, ki jih še niso naročila, še lahko naroče, imamo jih še nekaj na rokah.

PROSVETA, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

NAZNANILO.

Društvenim tajnikom in tajnicam se tem potom naznanja, da morajo naznaniti vse spremembe naslovov članov in članic, naslove novih članov, ter imena in naslove odstoplih, črtanih in izobčenih članov naznaniti upravištvu Prosveta, da se lahko točno vredi imenik za pošiljanje lista Prosveta. Imena in naslove, katere pošljete glavnemu tajniku, ostanejo fam v arhivu in jih upravištvo ne dobi. Torej je zelo važno, da vselej pošljete na nalašč zato pripraviljenih listinah vse naslove upravištvu Prosveta posebej. Pri vsaki spremembi naslova naj se vselej omeni stari in novi naslov. Upravištvo uljudno apelira, da društveni tajniki in tajnice to upoštevajo.—Philip Godina, upraviitelj.

POTEM KO STE

TEMELJITO

vzeli v obzir vse okolnosti prišli bode do zaključka, da je vaš denar v istini siguren pri

Kaspar American State Bank

1900 BLUE ISLAND AVE. CHICAGO, ILLINOIS

TELEFON ROCKWELL 4904

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerne, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENNA POJASNILA

Vera Inber: NOVINARJI

Vera Inber je poleg Ane Karavajevje in Lidije Seifuline najbolj čitana sovjetska pisateljica. Posebno znane so njene črtice iz otroškega življenja ("Otroci se organizirajo" itd.), tisedne romanov pa je treba omeniti "Mesto pod solncem", v katerem opisuje bedo in trpljenje zapuščene žene, ki je premagala vse ovire in skozi revolucionarni vihar s svojim detetom dosegla cilj. Roman je po vsej priliki avtobiografskega značaja.

Neki pregovor, ki je po vsej priliki angleških, pravi:

"Če imaš mnogo sposobnosti, ne obupaj: lahko postaneš tudi novinar!"

Menim, da je v tem pregovoru precej resnice. Vsak poklic zahteva od človeka povsem določenih sposobnosti in kolikor določenejša so, tem uspešnejša je karijera posestnika teh sposobnosti. Na navadnega človeka njegove množestevilne sposobnosti vplivajo uničujoče in o takem človeku govore, da je "velik mojster za majhne reči", kar je seveda največja žalitev. In v takem primeru lahko priskoči na pomoč pregovor, ki je po vsej priliki angleški in ki svetuje: "Ne obupaj!"

Toda obupovati je vendarle treba. Kadar se te polasti o-

bup, moraš zbrati razpletena vlakna svojih malenkostnih sposobnosti, splesti jih v močno usdo in privesti samega sebe na tej usdi do izvestnega cilja. Človek mogoče samo pod tem pogojem lahko postane novinar.

Novinar je nekako v sredini med književnikom in avanturistom v najboljšem zmišlju te besede. Avanturizem je prekrasna stvar. Privedel je Kolumba v Ameriko, brata Rajka k zrakovplovstvu in Viktorja Sklovskega k normalni metodi. Med tem ko književnik sedi v svoji sobi in piše, ko se avanturist izpostavlja po svetu nevarnostim, med tem se novinar i izpostavlja nevarnostim i piše. Mešim, da je bila redakcija prvega lista na svetu zelo miren kraj. Danes je to vse drugače. Zdjaj v vsako redakcijo lete telegrami, kablogrami, radiogrami itd. Bledi mladenič, ki sedi v redakciji, lahko v Evropi spremlja utripanje srca ameriške borze, vse faze kake obmejne vstaje, manevre sovražne križarke itd.

Jack London je o nekem svojem junaku dejal: "V povsem neznanem mestu je tako naglo našel knjigarno kakor bivlo vodo." Vsak pravi novinar tako išče redakcijo lista. Novinarji vsega sveta razumevajo drug drugega v najrazličnejših jezikih.

Imeti novinar? Tri: iznajdljivost, iznajdljivost, iznajdljivost. Novinar mora zmerom vedeti, o čem naj piše, kako naj piše in kje naj piše. Z besedo novinar je zvezan pojem o energiji, vztrajnosti, mirnosti in smelosti. Kakor je znano, vse popolnoma moške lastnosti. Pri besedi novinar se v dubnu pojavi pred nami roka, oborožena z avtomatskim peresom. — roka, ki je takisto mirna na palubi parnika kakor v kabini aeroplana, v kočiji kakor v sedlu. Torej prava moška roka. Pa vendar ne popolnoma prava. Dovolite, da vam ob tej prilike nekaj razpovem.

Davno je bilo to. L. 1912. in, če se ne motim, v Švici. Tam se je v majhnem hotelu s poetičnim imenom "Praprot" zbralo mnogo ljudi iz različnih krajev sveta, ki so prišli tja po kisik za svoja izmučena pljuča. Bili so tudi trije novinarji: Rumun, Francoz in Rus. Rumun je bil zelo bolan. Kadar je podnevi ležal na solnčni strani terase, je zmerom nežno in s ljubeznjivo pripovedoval o majhni sobi v Bukarešti, kjer je vsak dan ponoči izdal list. In kjer si je, mimogrede omenjeno, pokvaril pljuča. Francoz pa, ki se je izprehajal po terasi s termometerom pod pazduho, kar je bilo prav za prav strogo prepovedano, je govoril o novinarstvu. Govoril je kakor pesnik. Iz nje-

govoril je kakor pesnik. Iz nje-